

Sygn. akt I C 2616/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 kwietnia 2014 roku

Sąd Rejonowy dla Warszawy Śródmieścia w Warszawie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący SSR Joanna Radzyńska-Głowacka

Protokolant Agata Koczorowska

po rozpoznaniu w dniu 27 marca 2014 roku w Warszawie

sprawy z powództwa P. G. (1)

przeciwko (...) S.A. i (...) S.A.

o zapłatę

1. oddala powództwo wobec (...) S.A.;
2. zasądza od (...) S.A. na rzecz P. G. (1) kwotę 20.042,40 zł (dwadzieścia tysięcy czterdzieści dwa złote 40/100) wraz z ustawowymi odsetkami od następnego dnia po uprawomocnieniu się niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty;
3. w pozostałej części powództwo wobec (...) S.A. oddala;
4. zasądza od (...) S.A. na rzecz P. G. (1) kwotę 338,38 zł (trzysta trzydzieści osiem złotych 38/100) tytułem zwrotu kosztów procesu;
5. nakazuje pobrać Skarbowi Państwa – Kasie Sądu Rejonowego dla Warszawy Śródmieścia od (...) S.A. kwotę 1.000,00 zł (tysiąc złotych) tytułem nieopłaconego wpisu od pozwu;
6. nie obciąża powoda kosztami procesu wobec (...) S.A.

Sygn. akt I C 2616/13

UZASADNIENIE

Powód P. G. (2) w pozwie z dnia 8.10.2013r. wniósł o zasądzenie na jego rzecz od pozwanego (...) S.A. w W. kwoty 35.074 zł oraz o zasądzenie zwrotu kosztów procesu.

W uzasadnieniu pełnomocnik powoda wskazał, iż żądana kwota stanowi sumę świadczenia z tytułu umowy ubezpieczenia zaopatrzenia dzieci zawartej przez ojca powoda dnia 27 lutego 1990 roku z (...). Przedmiotowa umowa została zawarta na okres 21 lat, po których upływie powód miał otrzymać kwotę 300.000 starych złotych, stanowiącą sumę ubezpieczenia powiększoną o coroczny dodatek w wysokości 154%. (pozew k. 1-8)

Pozwany (...) S.A. w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego. W uzasadnieniu pisma pozwany wskazał, że nie łączyła go z ojcem powoda żadna umowa, która została zawarta z (...) na (...) S.A., a zatem żądanie pozwu jest bezzasadne.

Na wniosek pełnomocnika powoda Sąd postanowieniem z dnia 17 stycznia 2014 roku wezwał do udziału w sprawie (...) S.A. w charakterze pozwanego. (k. 68)

Pozwany (...) S.A. w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego. W uzasadnieniu pisma pozwany wskazał, do umowy mają zastosowanie ogólne warunki jednostkowych ubezpieczeń na życie i mechanizm waloryzacyjny powinien uwzględniać interes obu stron. (odpowiedź na pozew k. 76-78)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 27 lutego 1990r. Z. G.zawarł z Państwowym Zakładem (...)w W.VI Inspektorat w W., umowę - Polisę nr (...)019.798 (...)Dzieci. Przedmiotowa polisa została zawarta na okres 21 lat, zaś składka jednorazowo zapłacona miesięczna wynosiła 116.700 starych złotych. Suma ubezpieczenia wpisana w Polisie wynosiła 300.000 złotych, zaś po upływie okresu ubezpieczenia uposażone dziecko (powód) miało otrzymać 10.002.000 starych złotych, w związku z ogólnymi warunkami ubezpieczenia dla przedmiotowej Polisy, które przewidywały, iż powyższa suma, będzie corocznie wzrastać o 154% rocznie w okresie ubezpieczenia (bezsporne).

(...) na (...) S.A., pismem z dnia 3.03.2011r. poinformowało powoda, że w związku z upływem umówionego okresu ubezpieczenia płatne jest świadczenie z polisy w kwocie 485,00 złotych (k. 13). Powód odmówił odbioru zaproponowanej kwoty (k. 14).

W latach 1976-2001 w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej oraz jej następcy prawnego Rzeczypospolitej Polskiej miały miejsce znaczne procesy inflacyjne powodujące istotną zmianę siły nabywczej polskiego pieniądza (fakt powszechnie znany – art. 228 § 1 kpc). Aktualnie powód ma 24 lata.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo wobec (...) S.A. należało oddalić. Stron nie łączył żaden stosunek, z którego można wywodzić obowiązek zapłaty. Pozwany (...) S.A. nie prowadzi żadnej działalności w zakresie ubezpieczeń na życie, a jedynie w zakresie ubezpieczeń majątkowych i w związku z powyższym powództwo wobec tego pozwanego należało oddalić jako bezzasadne.

Sąd nie obciążył powoda kosztami procesu wobec tego pozwanego na podstawie art. 102 kpc wobec trudnej sytuacji majątkowej powoda.

W ocenie Sądu powództwo w stosunku do (...) S.A. zasługuje na uwzględnienie w znacznej części.

W niniejszej sprawie stan faktyczny jest bezsporny, natomiast zasadniczą kwestią sporną jest możliwość waloryzacji świadczenia oraz wybór właściwego miernika służącego jej dokonaniu, bowiem powód opiera swoje żądanie na podstawie art. 358¹ §3 k.c.

Sąd w pełni podzielił pogląd powoda, że świadczenie, do którego otrzymania jest uprawniony z tytułu zawartej umowy ubezpieczenia zaopatrzenia dzieci przez jego ojca może podlegać waloryzacji sądowej. Świadczenie to wynika z umowy ubezpieczenia i ma charakter pieniężny. Powyższe stanowisko znajduje uzasadnienie w treści orzeczeń Sądu Najwyższego (z dn. 10.04.1992 r., III CZP 126/91, OSNCP 1992, z. 7-8, poz. 121, z dn. 24.01.1996 r., III CZP 196/95, OSNCP 1996, z. 6, poz. 78).

W tym stanie rzeczy zasadniczą kwestią wymagającą rozważenia przez Sąd był wybór odpowiedniego miernika waloryzacji, kryterium według którego Sąd ma ukształtować w prawidłowy sposób pierwotną treść umowy, tj. w taki sposób, aby odpowiadała ona rzeczywistej treści umowy przy uwzględnieniu procesów ekonomicznych określonych w art. 358¹ §3 kc.

W ocenie Sądu faktem powszechnie znanym jest, iż w latach 1989-2009, a zatem w 20-letnim okresie objętym przedmiotową umową wystąpiły bardzo znaczne procesy inflacyjne, które spowodowały potrzebę waloryzacji świadczeń, których wartość określono, gdy pieniądź polski posiadał zupełnie inną siłę nabywczą. Powód słusznie zatem opiera swoje żądanie na podstawie art. 358¹ § 3 k.c., zwłaszcza, iż spodziewana kwota w warunkach inflacji miała być adekwatna do ustalonej sumy ubezpieczenia.

Wybór miernika waloryzacji pozostawiony został przez ustawodawcę uznaniu Sądu opartemu na wszechstronnym rozważeniu zindywidualizowanych okoliczności sprawy, przy stosowaniu ogólnych kierunkowych wskazań zawartych w ustawie. Katalog możliwych mierników waloryzacji jest otwarty, a Sąd dokonując wyboru powinien mieć na uwadze interes obu stron i zasady współżycia społecznego. Dokonując wyboru odpowiedniego miernika waloryzacji Sąd powinien mieć na uwadze przede wszystkim taki wskaźnik, który zapewniłby obiektywne i przeciętne porównanie wartości siły nabywczej pieniądza z daty zawarcia umowy ubezpieczenia oraz z daty orzekania. Jednocześnie trzeba zauważyć, że strony umowy ubezpieczenia nie określiły celu, na jaki miała zostać przeznaczona ustalona suma ubezpieczenia w kwocie 10.002.000 starych złotych. Umowa ta miała służyć finansowemu wsparciu dziecka w chwili jego usamodzielnienia się. Jest to cel ogólny i nie pozwala na wyprowadzenie wniosku, iż kwota powyższa miała być przeznaczona na zaspokojenie skonkretyzowanych potrzeb powoda. Tym samym należy odróżnić treść umowy od oczekiwań i zamiarów powoda co do sposobu wykorzystania uzyskanej kwoty.

Sąd zdecydował, iż właściwym będzie przyjęcie jako miernika waloryzacji przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze uspołecznionym (data zawarcia umowy) oraz przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw (data orzekania). Sąd uznał, iż jest to miernik obiektywny, bardzo precyzyjny, pozwalający na przywrócenie relacji pomiędzy stronami naruszonej przez procesy inflacyjne i uwzględniający interesy obu stron oraz zgodny z przyjętą od lat przez tutejszy Sąd jak i Sąd Odwoławczy linią orzecznictwa. Z istoty wynagrodzenia za pracę wynika bowiem, iż bez względu na realia społeczno-gospodarcze stanowi ono najbardziej wymierne odzwierciedlenie procesów ekonomicznych zachodzących w okresie funkcjonowania danej waluty. Ponadto stosowanie takiego miernika w sprawach typu jak niniejsza jest praktyką ugruntowaną w orzecznictwie sądowym.

Sąd postanowił dokonać waloryzacji przedmiotowego świadczenia poprzez porównanie ile przeciętnych wynagrodzeń z daty zawarcia umowy (27.02.1990 roku) składało się na kwotę określoną przy jej zawarciu jaką miał otrzymać powód po upływie okresu ubezpieczenia – 10.002.000 starych złotych, następnie uzyskany w ten sposób wskaźnik pozwala na ustalenie rzeczywistej i aktualnej wartości kwoty 10.002.000 starych złotych, poprzez pomnożenie uzyskanego wskaźnika przez wartość przeciętnego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw na datę orzekania w niniejszej sprawie.

Ustalając wartość miernika waloryzacji w lutym 1990 roku (data zawarcia umowy) Sąd oparł się na załączniku nr 1 do rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 22.11.1990 r. w sprawie przygotowania do rewaloryzacji emerytur i rent (MP 21 poz. 171), który zawiera szczegółowy wykaz wysokości przeciętnych wynagrodzeń w sektorze uspołecznionym w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Sąd ustalił, iż w lutym 1990 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie wynosiło 666.766 złotych (starych złotych). W związku z tym kwota 10.002.000 złotych, jaką miał otrzymać powód po zakończeniu umowy odpowiadała 15 przeciętnym miesięcznym wynagrodzeniom. Ta właśnie wielkość 15 stanowi wspomniany wyżej wskaźnik, który powinien zostać odniesiony do aktualnego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce.

Ustalając wartość miernika waloryzacji po upływie okresu ubezpieczenia Sąd wziął pod uwagę przeciętne miesięczne wynagrodzenie za IV kwartał 2013r. (ostatnie opublikowane na datę zamknięcia rozprawy – Komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z 11.02.2014). Wynosi ono 3.823,32 zł (komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego).

Przystępując do przemnożenia uzyskanego wskaźnika 15 z kwotą przeciętnego aktualnego wynagrodzenia Sąd uwzględnił, iż w latach 90-tych ubiegłego wieku dokonano dwóch istotnych operacji finansowych w zakresie wynagrodzeń pracowniczych polegających na ich ubruttowaniu. Otóż od 1 stycznia 1992r. zostały one ubruttowane

o kwotę zaliczki na podatek dochodowy w wysokości 19%, natomiast od 1 stycznia 1999 r. zostały dodatkowo ubruttowane o kwoty przeznaczone na składki na ubezpieczenie emerytalne, rentowe i chorobowe w wysokości 13,71%. Wobec powyższego Sąd postanowił odjąć od kwoty 3.823,32 zł kwoty stanowiące odpowiedniki 13,71% i 19%, ponieważ przeciętne wynagrodzenie z 1990 roku, (jak wszystkie ówczesne wynagrodzenia) nie było objęte wyżej wymienionymi ubruttowaniami. Powyższe stanowisko Sądu znajduje uzasadnienie w treści art. 26 ust. 1, art. 32 ust. 1 pkt 1, art. 21 ust. 1 pkt 3, 4 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych z dn. 26.07.1991 r. (Dz. U. z 2000 r. Nr 14, poz. 176) oraz w treści art. 6 ust. 1, art. 11 ust. 1 i art. 22 ust. 1 w zw. z art. 16 ust. 1 i 2 w zw. z art. 18 ust. 1 i art. 20 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych z dn. 13.10.1998 r. (Dz. U. Nr 137, poz. 887).

Od kwoty 3.823,32 zł Sąd odliczył 13,71% (524,17 złotych), a następnie 19% (626,83 złotych), bowiem sumy ubezpieczenia są zwolnione z podatku – art. 21 ust. 1 pkt 4 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, co ostatecznie dało kwotę 2.672,32 złotych. Zaprezentowana kolejność odliczeń wynika z art. 26 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych. Tak obliczone aktualne przeciętne wynagrodzenie netto w gospodarce narodowej po przemnożeniu przez wskaźnik 15 daje sumę 40.084,80 złotych, która stanowi odpowiednik kwoty 10.002.000 (starych złotych) i która powinna stanowić podstawę do dokonania waloryzacji sądowej.

Mając na uwadze istotną zmianę siły nabywczej pieniądza w przedmiotowym okresie, interes oby stron i zasady współzycia społecznego Sąd uznał waloryzację świadczenia za zasadną. Jest bezsporne, że sytuacja ekonomiczna powoda i pozwanego jest nieporównywalna. Jednakże zdaniem Sądu nie byłoby słusznym obciążanie skutkiem procesów inflacyjnych jedynie pozwanego. Wprawdzie pozwany jest przedsiębiorcą prowadzącym działalność gospodarczą w wielkich rozmiarach, który powinien się liczyć z ryzykiem związanym z prowadzeniem tej działalności to nie można przerzucać na niego w całości skutków deprecjacji pieniądza. Osoba uposażona musi liczyć się z tym, że także ona ponosi ujemne skutki spadku wartości pieniądza. Waloryzacja oznacza przywrócenie świadczeniom wynikającym z zobowiązania pieniężnego ich pierwotnej wartości, umożliwia odczytanie co było rzeczywistą treścią umowy.

Sądowa waloryzacja z art. 358¹ §3 k.c. ze względu na jej ustawowe przesłanki wykracza poza ekonomiczny aspekt samego pojęcia waloryzacji i nie ogranicza się do zwykłego matematycznego przeliczenia wysokości świadczenia pieniężnego. Powyższa zasada dotyczy także świadczenia pieniężnego z tytułu umowy ubezpieczenia zaopatrzenia dzieci. Przepis art. 358¹ §3 k.c. w sposób wyraźny wskazuje na konieczność rozważenia interesu obu stron i dokonanie przeliczenia zgodnie z zasadami współzycia społecznego, wyklucza natomiast posługiwanie się tylko arytmetycznymi wycenieniami. Powyższy pogląd znajduje potwierdzenie w orzecznictwie Sądu Najwyższego (orzeczenie z dn. 23.11.1998 r. II CKN 56/98, nie publ., z dn. 19.01.1999 r. II CKN 202/98, OSNCP 99/6, poz. 121).

Biorąc pod uwagę interes obu stron, wartość składek oraz ich stałą wysokość na przestrzeni 21 lat obowiązywania umowy Sąd uznał, iż zasadna w przedmiotowej sprawie jest waloryzacja świadczenia. Bez znaczenia są w ocenie Sądu wysokości dokonanych wpłat składki, gdyż wiążąca dla stron jest umowa i określona w niej suma ubezpieczenia. Nawet jeśli przyjąć, iż ojciec powoda zapłacił wyższą składkę, to i tak nie zostało wykazane, że suma ubezpieczenia uległa zmianie.

Sąd przyjął zatem częściową waloryzację wyliczonego świadczenia uznając ją za odzwierciedlającą interes obu stron i uznał, iż powodowi –należy się 50% obliczonej kwoty, tj. 20.042,40 zł.

W związku z powyższym Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 20.042,40 złotych.

Rozstrzygnięcie o odsetkach oparto zaś na treści art. 481 § 1 i 2 kc – odsetki, z uwagi na konstytutywny charakter orzeczenia, co do zasady należą się powodowi od dnia uprawomocnienia się wyroku. Stąd też Sąd zasądził odsetki od należności głównej od dnia następującego po uprawomocnieniu się wyroku do dnia zapłaty, oddalając żądanie w pozostałym zakresie.

Mając na uwadze całokształt poczynionych powyżej rozważań Sąd na podstawie art. 805 § 1 i § 2 pkt 2 k.c. i 358¹ § 3 kc orzekł jak w sentencji wyroku.

Sąd rozstrzygnął o kosztach procesu na podstawie art. 98 kpc.

Mając na uwadze powyższe Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.

Z: odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć peł. stron.